

Sygn. akt II S 3/24

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2024r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Agata Regulska (spr.)

Sędziowie: SSA Jarosław Mazurek

SSA Cezariusz Baćkowski

po rozpoznaniu

skargi wniesionej przez pełnomocnika M. B., adw. L. W.

na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez nieuzasadnionej zwłoki – postępowanie przygotowawcze prowadzone przez Prokuraturę (...) we W., pod sygn. (...)

na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.)

postanawia

I. stwierdzić, że w postępowaniu przygotowawczym toczącym się w Prokuraturze (...) we W., pod sygn. (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, co naruszyło prawo wnioskodawcy M. B. do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez nieuzasadnionej zwłoki;

II. przyznać od Skarbu Państwa (Prokuratury (...) we W.) na rzecz M. B. sumę pieniężną w wysokości 20.000 zł (dwudziestu tysięcy złotych);

III. zwrócić skarżącemu wniesioną opłatę w kwocie 200 zł (dwustu złotych);

IV. kosztami postępowania skargowego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

17 stycznia 2024r. do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wpłynęła sporządzona 16 stycznia 2024r. przez obrońcę podejrzanego M. B. skarga dotycząca przewlekłości postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę (...) we W., pod sygn. (...), oparta na przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.).

W uzasadnieniu obrońca podejrzanego wskazał, iż samo postępowanie w sprawie trwa już ponad 12 lat, zaś od postawienia podejrzanemu M. B. zarzutów minęło ponad 3 lata. Podobnie, ponad 3 lata minęły już od: zastosowania wobec podejrzanego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, jego zatrzymania a także od uchylenia środka zapobiegawczego. Ponadto od przesłuchania podejrzanego w marcu 2021r. nie przeprowadzono z jego udziałem żadnej czynności. Jednocześnie obrońca wskazał, iż 21 listopada 2023r. został przez niego skierowany do prokuratury (...) wniosek o umorzenie śledztwa. Natomiast prokurator prowadzący śledztwo skierował do prokuratury (...) wniosek o przedłużenie postępowania do 18 czerwca 2024r.

W konsekwencji skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania,
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20.000,00 zł (słownie: dwudziestu tysięcy złotych);
3. zwrotu wniesionej opłaty sądowej.
4. zasądzenie na rzecz pełnomocnika podejrzanych zwrotu kosztów pomocy prawnej według norm przypisanych

W odpowiedzi Prokuratury (...) we W. z 20 lutego 2024r. (data wpływu do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu – 22 lutego 2024r.) prokurator wniósł o oddalenie skargi jako niezasadnej.

Sąd Apelacyjny ustalił następujący stan faktyczny:

30 września 2020r. prokurator wydał postanowienie w toczącym się postępowaniu przygotowawczym o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu M. B., nadto o żądaniu wydania rzeczy i przeszukaniu.

28 września 2020 – prokurator wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów, a 6 października 2020r. M. B. został zatrzymany.

7 października 2020r. podejrzanemu ogłoszono postanowienie o przedstawieniu zarzutów oraz przesłuchano go.

8 października 2020r. odbyło się przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia posiedzenie w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego, sygn. akt II 2 Kp 329/20 – zastosowano wobec niego tymczasowe aresztowanie na okres 3 miesięcy

21 października 2020r. – zostało sporządzone uzasadnienie postanowienia o przedstawieniu zarzutów

6 listopada 2020r. ponownie przesłuchano podejrzanego

2 listopada 2020r. – zapadło postanowienie utrzymania w mocy postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania (SO Wrocław, IV Kz (...))

31 grudnia 2020r – postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu, sygn. akt III Kp 3854/20 – przedłużono stosowanie tymczasowego aresztowania na kolejne 3 miesiące z zastrzeżeniem możliwości zamiany na inne środki o charakterze wolnościowy pod warunkiem wpłaty przez podejrzanego poręczenia majątkowego w wysokości 1.000.000,00 zł, postanowienie to 21 stycznia 2021 roku Sąd Apelacyjny we Wrocławiu utrzymał w mocy

21 stycznia 2021 miało miejsce przyjęcie poręczenia majątkowego i zwolnienie podejrzanego z aresztu śledczego.

16 marca 2021r. miało miejsce przesłuchanie podejrzanego M. B.

6 lutego 2024r. miało miejsce przesłuchanie podejrzanego M. B.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przedmiotowa skarga zarzucająca przewlekłość postępowania prowadzonego przez Prokuraturę (...) we W., sygn. akt (...) zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Celem skargi jest zrekompensowanie

krzywdy, jaką strona poniosła w wyniku przewlekłe prowadzonego postępowania, a w konsekwencji przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego (por. post. SN z dnia 12.06.2012 r., (...) 21/12). Służy temu stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy) oraz możliwość zalecenia podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy).

Przepis art. 2 ust. 2 ustawy określa okoliczności decydujące dla stwierdzenia, że w sprawie doszło do przewlekłości postępowania przygotowawczego. Należą do nich terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez prokuratora w celu zakończenia postępowania przygotowawczego, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawilości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygnięte w niej zagadnienia oraz zachowanie się stron postępowania, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (por. post. SN z dnia 13.11.2014 r., (...) 225/14). Obiektywne kryteria terminowości i prawidłowości czynności prokuratora powinny być oceniane każdorazowo w odniesieniu do specyfiki i indywidualnego układu okoliczności danej sprawy (por. post. SN z dnia 12.03.2013 r., (...) 1/13). Ocena, czy w sprawie doszło do przewlekłości nie powinna ograniczać się do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz stanowić wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego dla podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidującymi zachowanie określonych procedur (por. post. SA we W. z dnia 16.04.2014 r., II S 17/14, post. SA w K. z dnia 4.12.2013 r. V S 83/13). Charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawilości związany jest ze stopniem obszerności i skomplikowania stanu faktycznego sprawy. Taka zawilość może usprawiedliwiać długotrwałość postępowania. Dotyczyć to będzie spraw, w których istnieje konieczność przeprowadzenia licznych dowodów, a czynności procesowe będą podejmowane przez prowadzących postępowanie przygotowawcze, również w drodze pomocy prawnej. Zatem stwierdzenie przewlekłości w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora, uwarunkowane jest oceną obiektywnej sprawności postępowania prokuratora podjętego w indywidualnym układzie okoliczności faktycznych i prawnych.

Szczegółowa analiza czynności podejmowanych w śledztwie Prokuratury (...) we W., sygn. akt (...) prowadzi do stwierdzenia, że zarzut przewlekłości wymienionego postępowania jest zasadny. Zważyć należy, że określone w art. 297 § 1 k.p.k. cele postępowania przygotowawczego nakładają na organy ścigania obowiązek sprawnego działania (Zob. K.Witkowska, Znaczenie szybkości postępowania karnego oraz koncentracji czynności procesowych dla realizacji celów i zadań procesu karnego, Prok. i Pr. 2009/3/75). Stosownie do art. 298 § 1 k.p.k., prokurator prowadzi lub nadzoruje postępowanie przygotowawcze, co czyni go odpowiedzialnym za realizację celów tego etapu procesu karnego. Przyjmuje się, że organy postępowania przygotowawczego powinny wykazać się szczególną aktywnością, gdyż na nich spoczywa obowiązek wszczęcia postępowania karnego w razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Organy postępowania przygotowawczego mają obowiązek podjęcia maksymalnego wysiłku i wykonania w możliwie najkrótszym czasie niezbędnych czynności pozwalających na usunięcie wszelkich wątpliwości związanych z zaistnieniem czynu zabronionego (Zob. K.Witkowska, op. cit., s. 76).

W pierwszym rzędzie wskazać należy, iż między datą ostatniego przesłuchania podejrzanego M. B., to jest 16 marca 2021r. a datą wniesienia skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego przez jego obrońcę, prokurator nie przeprowadził z udziałem podejrzanego żadnej czynności. Niezależne od czynności związanych z podejrzanym, a dotyczących wniosków o zmianę czy uchylenie zabezpieczenia majątkowego, ustanowionego na majątku podejrzanego, czy też czynności podejmowanych w sprawie (...) przez prawie 3 lata nie została przeprowadzona żadna czynność z jego udziałem.

Po wtóre mimo, iż postępowanie obejmuje wielu podejrzanych – w tym także obywateli W., a także dotyczy działalności wielu spółek – to jednak podejrzany związany jest tylko z działalnością spółką (...). Wobec ilości wątków objętych postępowaniem jako zasadne zdaje się poprowadzenie postępowania w odniesieniu do każdej ze spółek, czy wątków osobno – pozwoliłoby to na sprawniejsze prowadzenia postępowania i zakończenie go w rozsądnym terminie. Przypomnieć należy, iż zostało ono wszczęte w 2011 roku. Do dzisiejszego dnia w sprawie nie skierowano ani aktu oskarżenia, ani też w jakimkolwiek zakresie postępowanie przygotowawcze nie zostało umorzone.

Jednocześnie w odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania prokurator wskazał, iż czas trwania śledztwa został przedłużony do 18 czerwca 2024r. Mimo to dopiero na koniec lipca 2024r. planuje częściowe zakończenie postępowania, później zaś uzupełnienie postępowania o sformułowanie ostatecznych zarzutów wobec pozostałych podejrzanych. Powyższe wskazuje na brak zaplanowanego ostatecznego zakończenia śledztwa. Ponadto prokurator nie wskazał także, czy i jakie czynności zamierza wykonać z udziałem podejrzanego.

W niniejszej sprawie bez znaczenia pozostaje okoliczność, na którą powołuje się prokurator, iż w dniach 6-7 lutego 2024r. miało miejsce przesłuchanie podejrzanych związanych ze spółką (...), w tym M. B.. Należy bowiem zauważyć, iż czynność ta została podjęta już po wpływie skargi obrońcy podejrzanego na przewlekłość postępowania do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, nadto po zwróceniu się przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu do prokuratora o nadesłanie akt sprawy (...). Prośba ta została odebrana w prokuraturze (...) we W. 31 stycznia 2024r. Potem dwukrotnie ponaglano prokuratora o nadesłanie akt. Ostatecznie akta wpłynęły do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu dopiero 22 lutego 2024r.

Stąd też trudno uznać, iż przesłuchanie podejrzanego było czynnością zaplanowaną, jawi się ono raczej jako próba podjęcia jakiegokolwiek działania, wobec M. B. od marca 2021r., które mogłoby zapobiec stwierdzeniu przewlekłości postępowania.

Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważa także, iż akt sprawy prowadzone są w sposób chaotyczny, tomy akt posiadają zarówno wielokrotną numerację tomów jaki i kart w nich się znajdujących. Część z nich ma powieloną numerację, bądź też nie posiada żadnego oznaczenia. Większość tomów postępowania głównego nie posiada spisu zawartości tomu. Nieuporządkowanie i bałagan w aktach poddaje w wątpliwość, czy prokurator panuje nad sprawą oraz zgromadzonym w niej materiałem dowodowym. Bezczynność w odniesieniu do podejrzanego M. B., brak czynności z jego udziałem przez prawie 3 lata podważa prawdziwość stwierdzenia prokuratora, iż postępowanie w sprawie nie jest prowadzone przewlekłe, a jedynie długotrwałe.

Przy ocenie, czy doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 j.t.) należy mieć w szczególności na uwadze terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez prokuratora w celu zakończenia postępowania, uwzględniając łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, jak również - charakter owej sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony (która wniosła skargę) rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Przyczyną stwierdzenia przewlekłości nie jest każda zwłoka, ale tylko zwłoka nieuzasadniona. Ocena czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie analizy charakteru przeprowadzanych czynności jak i stanu faktycznego sprawy. Aby rozstrzygnąć czy zwłoka w dokonaniu tej czynności jest nieuzasadniona, rozważyć należy nie tylko czasokres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny.

Rozpoznając skargę M. B. należy również uwzględnić treść art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a zwłaszcza w kontekście użytego w nim pojęcia „rozsądny termin zakończenia sprawy”. Zgodnie z tym przepisem każdy ma prawo do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie. Ocena, czy przewlekłość postępowania jest uzasadniona, musi być dokonywana w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem takich kryteriów określonych w orzecznictwie Trybunału jak: stopień złożoności sprawy, zachowanie skarżącego i odpowiednich władz oraz znaczenie materii objętej skargą (zob. m.in. K.v. Polska, wyrok ETPC 37437/97 z 30.01.2003; J.v. Polska, decyzja ETPC 61437/00 z 30.04.2002 r.; J.v. Polska, wyrok ETPC 29691/96 z 26.07.2001 r.; M. v. Polska, decyzja ETPC 41413/98 z 5.04. 2001 r.; S.v. Polska, wyrok ETPCz 25693/94 z 2000 r.).

Mając na uwadze powyższe, wskazać należy, że w postępowaniu prowadzonym przez Prokuraturę (...) we W. naruszone zostały przyjęte standardy podejmowania czynności bez zbędnej zwłoki w odniesieniu do podejrzanego M. B.. Prokurator od marca 2021r. (do chwili wywiedzenia skargi na przewlekłość postępowania) nie podjął z udziałem podejrzanego żadnej czynności. Takiego sposobu prowadzenia śledztwa nie sposób zaakceptować. Tym bardziej, że na mieniu podejrzanego ustanowione są zabezpieczenia majątkowe o dużej wartości, zablokowane zostały środki znajdujące się na kontach bankowych podejrzanego, także wysokość poręczenia majątkowego w dużej kwocie – 1.000.000,00 – powinny mobilizować prokuratora do podejmowania w sprawie działań bez nieuzasadnionej zwłoki.

Kwota odszkodowania – 20.000 zł jest adekwatna do wskazanych naruszeń i mieści się w granicach określonych w art. 12 ust. 4 ustawy. Zgodnie z brzmieniem art. 12 ust. 5 pkt 2 ustawy właściwą jednostką do wypłaty odszkodowania będzie Prokuratura (...) we W. - ze środków własnych tej jednostki.

Prokuratura (...) we W. powinna podjąć niezwłocznie działania celem zakończenia postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko M. B.,

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze należało zwrócić skarżącemu wniesioną opłatę.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł, jak na wstępie.

SSA Jarosław Mazurek SSA Agata Regulska SSA Cezariusz Baćkowski